

Plattåtak

På Johanni var det tal om när **plattåtak** sattes på i Hindersby. Det är takplattor (oftast röda) av asbest omkring 50×50 cm. Den här sommaren satte vi om vårt plattåtak så det blev en 10 cm luftspalt under. Detta för att hindra värmen nerifrån som kunde smälta snön ifall det låg en halv meter lös snö på taket.

Lös och luftig snö isolerar bra och fastän det var riktigt kallt ute så smälte det understa lagret av värmen nerifrån. Smältvattnet rann ned till takkanten men frös där till i den kalla luften så att det bildades en isvall. Bakom isvallen samlades mera smältvatten till en sjö som sedan rann ned i huset. Takbeläggning är ju konstruerad så att vattnet skall rinna nedåt men håller inte tätt då vattnet blir liggande.

På gamla hus är övre våningens innertak ofta spikat direkt i **vasana** så att det bara ryms omkring tio cm spånor under yttertaket och värmen läcker uppåt. Enda möjligheten att bryta värmeströmmen är att sätta en ventilationsspalt ovanför vasana men under yttertaket. Vi skruvade battingar utanpå pärttaket i vasana och satte det nya takets underlag på battingar tvärs över vasana så det blev 10 cm luftspalt. På de längsgående battingarna skruvade vi takfaner 15 mm och utanpå den sattes de gamla plattorna tillbaka.

Nu är det ju hysteri kring asbest. Först struntade alla i asbestens farlighet och sedan blev alla hysteriska. Faktum är att asbest bara är farlig då fibrerna lösgöres och kommer i andningsluften. Man bör alltså inte riva asbest så att plattorna bryts sönder utan man bör försiktigt ta loss dem hela. Och det gick bra på taket för de var bara spikade i pärtorna med långa galvaniserade spikar som ofta inte ens hade rostat. Av många hundra plattor var bara ett fåtal sönder. Mest hade de spruckit vid åsen där man hade gått på taket för att sota eller installera antenner.

Eternit (som plattorna kallades) behandlas i tidskriften Byggnadskultur 1.18 som finns i Gamla folkskolans bibliotek (mötesrummet). Där behandlas all sorters tak – hela numret har tak som tema. Dessutom finns det en kort artikel om eternittak på Svenska byggnadsvårdsföreningens nätsida:

<https://byggnadsvard.se/lagga-om-eternittak/>

Pärttaket var i fint skick under plattorna. Bara på ett ställe i vinkeln var det litet sämre. Det är byggt 1930 då husets andra våning byggdes (se nedan).

Nedan huset med plattåtal 1964.

Och de gamla plattorna skruvas upp igen.

Nyligen pratade jag med Bosas Börje som hade hört att det efter kriget åkte omkring en takläggare som spikade upp asbestplattorna på hustaken. Han bodde i huset medan han lagade taket.

I farsans bokföring hittade jag en anteckning att han hade köpt asbestplattorna den 19 juli 1949. Jag var för liten för att minnas plattspikandet men jag har hört berättas att jag var mycket medveten om vårt nya fina plattåtak.

Eftersom jag var ett "livligt barn" så hade famo all orsak att gräla på mej och en gång sa hon:

"Åm du int e snellär så sleppär Jesus ein stoorär stein i huvu opa de !"

men jag svarade bara morskt:

"Int djär he någa för vi haar plattåtak ! "

Dagens uppfostringsmetoder är olika men barnen ungefär lika omöjliga ...